

sluttet sig gruppen af uromagere og fredsforstyrre, således at vedkommende med sikkerhed kan udskilles fra forbipasserende, tilskuere, beboere og andre, der blot har været til stede og overværet hele eller dele af begivenhedsforløbet.

Efter det bevisresultat, som landsretten har lagt til grund, findes det herefter betænkeligt at anse andre end tiltalte T 7 for skyldig i deltagelse i grov forstyrrelse af ro og orden som angivet i § 134 a.«

Det forhold, at en person har været til stede under uroligheder, der falder ind under bestemmelsens ordlyd, er således ikke tilstrækkeligt til at ifalde strafansvar, hvis personen ikke har tilsluttet sig gruppen, men blot været tilskuer.

Der vil normalt heller ikke i sådanne tilfælde være grundlag for at straffe tilskuere, naboer eller andre, der opholder sig på opløbsstedet for *medvirken* til de forbrydelser, der begås. Den blotte mere eller mindre tilfældige tilstedeværelse, hvor man uden at tage aktiv del i forløbet iagttager, hvad der foregår, er ikke tilstrækkeligt til at pådrage et medvirkensansvar. Medvirkensansvaret efter straffelovens § 23 kan således ikke anvendes til at pålægge en større, ubestemt kreds et kollektivt ansvar i tilfælde, hvor det ikke er muligt præcist at udpege dem, der har deltaget i de pågældende lovovertrædelser.

For så vidt angår mulighederne for at straffe for *forsøg* på overtrædelse af § 134 a, kan der henvises til Vestre Landsrets kendelse af 8. januar 1986 i den såkaldte »La Cabana-sag« (*Ugeskrift for Retsvæsen 1986, s. 383*). I denne sag fandt landsretten ikke, at politiet havde haft nogen rimelig grund til at mistænke passagererne i to minibusser på vej fra Århus til en demonstration i Herning for forsøg på overtrædelse af § 134 a, selv om politiet havde grund til at frygte uroligheder i forbindelse med den planlagte demonstration. Den foretagne anholdelse af passagererne fandtes derfor ikke at have haft hjemmel i retsplejeloven. Afgørelsen er også omtalt under pkt. 3.3. nedenfor.

I det omfang, der under optøjer eller uroligheder begås vold eller hærværk, henføres disse forhold under straffelovens § 119 (vold mv. mod tjenestemand i funktion), §§ 244-246 (vold) og § 291 (hærværk). Også her er der tale om et individuelt ansvar, der forudsætter, at den enkelte kan udpeges som gerningsmand eller medvirkende.

Straffelovens regler suppleres af bestemmelser i politivedtægterne.

Såvel *normalpolitivedtægten* som *politivedtægten for København* indeholder i § 7 bestemmelser, hvorefter det er strafbart at deltage i opløb eller sammenstimlen, der er egnet til at forstyrre den offentlige or-

den. Efter samme bestemmelse kan politiet meddele påbud, som er påkrævede for at forebygge, at den offentlige orden forstyrres på denne måde.

Der kan også henvises til § 3 om forbud mod slagsmål, skrigen, råben, højkrøstet syngen eller anden støjende, voldelig, fornærmelig eller lignende optræden, der er egnet til at forstyrre den offentlige orden eller medføre ulempe for andre tilstedeværende eller omboende.

Straffen for overtrædelse af politivedtægten eller af bestemmelser truffet i medfør af vedtægten er bøde, jf. § 59 i normalpolitivedtægten og § 65 i politivedtægten for København. Det indebærer, at forsøg ikke kan straffes, jf. straffelovens § 21, stk. 3. Efter denne bestemmelse straffes forsøg - for så vidt andet ikke er bestemt - kun, når der for lovovertrædelsen er foreskrevet højere straf end hæfte.

Retsplejeloven indeholder en række regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb, som politiet kan anvende som led i forfølgning af lovovertrædelser. Der kan i denne sammenhæng navnlig henvises til reglerne om anholdelse (kapitel 69), visitation (kapitel 72) og ransagning (kapitel 73).

Disse efterforskningsmidler kan alene anvendes som led i forfølgning (efterforskning mv.) af en allerede begået lovovertrædelse, herunder eventuelt forsøg på en bestemt lovovertrædelse. Endvidere er det i almindelighed en betingelse, at den, som indgrebet rettes imod, med rimelig grund mistænkes for en lovovertrædelse.

For så vidt angår anholdelse indeholder retsplejelovens § 755, stk. 3, en særlig bestemmelse, hvorefter politiet bl.a. i tilfælde af opløb, hvorunder der øves eller trues med vold eller hærværk, og hvor den eller de skyldige ikke med sikkerhed kan udpeges, kan anholde enhver, der opholder sig på det pågældende sted, og som kan mistænkes for strafbar deltagelse.

Bestemmelsen indebærer en lempelse af det sædvanlige mistankekrav ved anholdelse. Selv om der ikke kan stilles store krav til den konkrete mistankes styrke, vil den blotte tilstedeværelse dog næppe i sig selv være tilstrækkelig anholdelsesgrund, jf. kravet om, at den pågældende »kan mistænkes for strafbar deltagelse«.

Endvidere vil de pågældende efter omstændighederne være berettiget til erstatning for uberettiget anholdelse efter retsplejelovens § 1018 a, hvis det efterfølgende viser sig, at anholdelserne ikke fører til domfældelse. Erstatningen kan dog nedsættes eller nægtes, såfremt den pågældende selv har givet anledning til anholdelsen, jf. § 1018 a, stk. 3. Har den pågældende været til stede under opløb af den i § 755, stk. 3, be-